

دستور جلسه: شناسنامه دار کردن دامها ابزاری برای کنترل جمعیت دام مجاز

حاضرین: دکتر ارزانی، مهندس خادمی، مهندس فیاض، مهندس بهزاد، دکتر افتخاری، مهندس یوسفی، سرکار خانم دکتر رضوی، سرکار خانم مهندس اژدری، دکتر باغستانی، مهندس مقیمی، مهندس نعمت ا... ی، مهندس والی، آقای حسینی (مرتعدادار استان مازندران).

غایبین: مهندس سلحشور، مهندس صفرزاده، دکتر رزاقی، دکتر صفا، مهندس تقوی و مهندس یآوری

نظرات ارائه شده در جلسه:

- شناسنامه دار کردن هر راس گوسفند ۲۵۰۰ تومان هزینه دارد اگر چنانچه این عمل اجباری شود بیمه حاضر است این هزینه را پرداخت نماید. لازمه این کار نیز این است که هر روستا دارای یک کد مخصوص به خود باشد که با پروانه چرای آنها منطبق باشد. ظاهراً در یکی از استانها این کار در حال انجام است (دکتر ارزانی).

- شناسنامه دار کردن دامها کار خوبی در جهت شناسایی دامهای افراد می باشد اما بررسی تک تک دامها با این شناسنامه سخت است. چون بیمه یکساله است و به دلایل مختلف از جمله تلف شدن و کشتار دامها این شماره ها مداوم در حال تغییر خواهد بود لذا سیستم داغ فعلی کاربردی تر می باشد (مهندس خادمی).

- صندوق منابع طبیعی ۳۳ میلیارد پول منابع مالی دارد اما متاسفانه، برای مصارف غیر مرتعی استفاده می شود. استفاده از کد ۹ رقمی برای شناسنامه دار کردن دامها که دو رقم اول آن نشانه استان، دو رقم دوم نشانه شهرستان، دو رقم سوم نشانه سامان عرفی باشد مناسب است (مهندس بهزاد).

- شناسایی دام با پلاک گذاری دام دو گزینه متفاوت می باشد. شناسایی کلی تر بوده و ثبت می شود و نیاز به سامانه دارد اما پلاک به موارد یاد شده نیاز ندارد. جابجایی پلاک امکان پذیر بوده ولی مشکلاتی را از قبیل گم شدن پلاک و یا انتقال غیر مجاز به همراه خواهد داشت. در ارتباط با پلاک گذاری دامها باید با مسولان بیمه و معاونت امور دام تواما هماهنگی شود. تبصره چهارم ماده پنج نظام جامع قانون دامپروری نیز به شناسنامه دار کردن دامها می پردازد و سندی در این ارتباط نیز تهیه شده است. می توان از خود دامداران بابت شناسنامه یا پلاک دامهایشان تعرفه دریافت کرد. اجرای این طرح در مراتع عشایری توسط اتحادیه دامداران عشایری و در مراتع روستایی توسط سازمان نظام مهندسی می باشد (مهندس نعمت ا... ی).

- با اضافه و کاهش دام در سالهای تر سالی و خشکسالی پلاک دچار مشکل می شود یعنی باید در واگذاری پلاک ها جایگاهی برای دانش بومی و کاهش و افزایش دام گنجانیده شود (مهندس اژدری).

- نباید وارد جزئیات قضیه شویم. این موارد را دفتر فنی مرتع با کمک بیمه می تواند حل نماید. باید روی کلیات آن به توافق برسیم تا با شناسنامه دار کردن دامها از اجاره مراتع جلوگیری کنیم (دکتر ارزانی).

- تعداد دام موجود در پروانه چرا ثابت و همیشگی نمی باشد و بر طبق دو تبصره بند ۳۱ دستورالعمل قابل تغییر می باشد. یا با افزایش سطح مرتع و یا با افزایش پوشش گیاهی پروانه می تواند به طور سالانه مورد بازبینی واقع شود (مهندس بهزاد).

- باید در شناسنامه دار کردن دامها از روشهای قدیمی این کار و دانش بومی موجود در این زمینه استفاده کرد (دکتر رضوی).

- دام هم روستایی و هم عشایری است. شناسنامه دار کردن دامها بحث مهم و یک نکته مثبت دارد و آن کار آفرینی می باشد. باید سیستمی ایجاد شود که دامها دارای علامت شوند. انجمن صنفی استان البرز در زمینه ورود دام غیر مجاز و غیر بومی امسال عملکرد خوبی داشته است. باید از مشارکت مردم و انجمن ها در این کار استفاده کرد. می توان اجرای این کار را به انجمن های صنفی سپرد. در گرگان در حال حاضر سیستمی مشابه شناسنامه دار کردن دامها توسط تعاونی ها انجام می شود(مهندس مقیمی).

- در سوئد و نروژ هم، دامها داغ دارند و داغ دامها مخالف با حقوق حیوانات به نظر نمی آید. سیستم داغ دامداران در واقع یک سیستم کارآمد، قدیمی و ثبت شده است که متأسفانه امروز در حال حذف شدن است. در تعیین تعداد دام باید وضعیت مرتع در هر سال ملاک باشد. از طریق شناسنامه دار کردن دام ها دامداران واقعی شناخته می شوند. تغییر داغ و نشان کار مشکلی است اما به نظر می رسد تغییر پلاک یا شناسنامه کار ساده تری باشد(مهندس خادمی).

- باید با کد، نشانه، داغ و یا به هر وسیله دیگری دامها دارای شناسه و شناسنامه گردند امری ضروری است. باید نشانه گذاری مورد تایید وزارتخانه باشد چون چند سازمان مختلف (دامپزشکی، منابع طبیعی، امور دام، سازمان عشایر و ...) با دام سر و کار خواهند داشت. برای اجرایی شدن این مساله باید از ظرفیت انجمن ها، تعاونی ها، اتحادیه ها و تشکل ها استفاده نمود. اجرایی شدن این سیستم نظارت را آسان تر کرده و اعمال جریمه را نیز ممکن خواهد ساخت(مهندس یوسفی).

- با شناسنامه دار کردن دام ها می توان بسیاری از مشکلات از قبیل اجاره مرتع، دام مازاد، چرای زودرس و ... را حل نمود. کارشناسان ادارات مرتع با اجرای این سیستم کاملاً موافق هستند اما معاونت امور دام مخالفت خواهد کرد زیرا در این سیستم تعداد دام بر اساس ظرفیت تعیین و جمعیت دام در مراتع کم و در مراحل ابتدای اجرای طرح گوشت گران خواهد شد. لذا امور دام زیر سوال خواهد رفت. باید سازمان دامپزشکی محوریت این سیستم و سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور، سازمان امور عشایر کشور و معاونت امور دام در همکاری با سازمان دامپزشکی هماهنگ باشند. در ارومیه سیستم شناسنامه دار کردن دام ها در حال حاضر انجام می شود. باید اطلاعات حاصل از این سیستم با نرم افزار ممیزی مرتع لینک شود. بسیاری از امور باید در دفتر فنی مرتع مورد بحث قرار گیرند مع الاسف امروزه در سازمان به بحث امور فنی مرتع کمتر توجه می شود زیرا واگذاریها تمام وقت بخش مرتع را گرفته است(مهندس بهزاد).

- یکی از تبعات مهم اجرای این طرح شناخت دامداران غیر واقعی و حذف آنها است که کار بسیار خوبی است اما باید فکری نیز به حال این دسته از دامداران کرد. چگونه باید این دسته را از مراتع حذف نمود. گرچه حذف این تعداد از دامداران باعث فشار کمتر بر مراتع و آبادانی بیشتر مراتع می گردد اما تبعات اجتماعی نیز به همراه خواهد داشت(مهندس خادمی).

- بر فرض اینکه دامها را شناسنامه دار کردیم حال سوال این است که چه سازمانی وظیفه پیگیری این مساله را بر عهده دارد. زیرا سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور از طریق دفتر فنی مرتع ظرفیت کافی برای کنترل ندارد. باید به نوعی از ظرفیت انجمنها، تعاونی ها، اتحادیه ها و تشکلها در این زمینه بهره برد. اگر اساسنامه انجمن ها این اجازه را نمی دهند باید اصلاح شود. ما دچار یک سری تناقضات نیز هستیم. مثلاً یک گله ۵۰۰ راسی را اقتصادی می دانیم ولی برای تعداد ۶۰ راس دام پروانه چرا صادر می کنیم سپس دلایل غیر اقتصادی بودن آن را بررسی کرده و سپس بحث انتقال حقوق عرفی مطرح می شود. عدم توافق و همسویی بین مدیران دولتی هم مهم است. مثلاً شاید سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور و معاونت امور دام برای کاهش تعداد دام به توافق نرسند. از سوی دیگر جریمه های تخلفات منابع طبیعی بازدارنده نمی باشد ضمن اینکه ارزیابی و پایش این تخلفات هم نیاز به نیروی انسانی دارد. (مهندس فیاض).

- بیشتر مشکلات سیستم گفته شد اما کمتر راهکار پیشنهاد شد. اداره منابع طبیعی به دنبال مالکیت نمی باشد و فقط به دنبال اجرای ظرفیت چراست و به اصالت دام ها کاری ندارند. مرتع فاقد دام در مازندران نداریم. بسیاری از دامداران دامهایشان را از زمانی که بره ها را از شیر می گیرند، نشانه می زنند تا در اثر اختلاط گله ها دامهای هر دامدار قابل تفکیک باشد. بنابراین اگر نشان داغ هر دامدار در پروانه چرای او توسط مامور رسیدگی به پروانه چرا ثبت شود، شخص نمی تواند سال بعد داغ دام خود را عوض کند. به ویژه اگر به دامدار گفته نشود و به طور پنهانی در پرونده او درج شود تا در صورت تخلف در سال بعد به راحتی تخلف او اثبات شود. اما به نظر می رسد پلاک گذاری دام ها راههای فراری زیادی داشته باشد. لذا باید با تدابیری راههای فرار را برای متخلفین بست. ضمن اینکه داغ تازه با داغ کهنه متفاوت می باشد و از این طریق نیز می توان متخلفین را شناسایی نمود (حسینی، دامدار مازندرانی)

- موضوع شناسنامه دار کردن دامها موضوعی مهم و مورد قبول همه کارشناسان در جلسه می باشد. اما نحوه اجرای آن جای بحث دارد. به نظر می رسد استخدام ناظرین منابع طبیعی در این زمینه می تواند کمک شایانی نماید. این ناظرین بسیاری از مشکلات اساسی مرتع را که امر مدیریت صحیح در مراتع را سخت نموده و ادارات کل منابع طبیعی و سازمان جنگلها و مراتع را درگیر کرده می توانند حل نمایند. برای یک محصول در کشاورزی به نام گندم ۱۰ هزار ناظر وجود دارد اما منابع طبیعی کشور با وجود سطح چند برابری و اهمیت فوق العاده فاقد ناظر منابع طبیعی می باشد. تجربه جهانی اجرای طرحهای مرتعداری نیز نشان می دهد که اجرای طرح بدون ناظر فاقد ضمانت اجرایی بوده و موفقیت چندانی ندارد. ناظرین در به روز رسانی آمار، اطلاع رسانی مشکلات، تغییرات و موارد مشابه به مقام مافوق خود نقش اساسی دارند و با وجود آنها می توان به بسیاری از مشکلات رسیدگی کرد و آنها را سامان داد. ناظر وظایف بیشتر و تعریف شده تری از قرق بان دارد و باید بر طبق استانداردهای جهانی برای هر چند هزار هکتار یک ناظر منابع طبیعی وجود داشته باشد. بدون ناظر بسیاری از مصوبات چنین جلساتی قابلیت اجرا در مراتع را ندارند (دکتر افتخاری).

- باید به فکر توانمند سازی انجمن ها، تعاونی ها، اتحادیه ها و تشکل ها باشیم. دفتر ترویج سازمان باید در توانمند سازی نهادهای یاد شده حداکثر تلاش خود را بنماید. این نهادها می توانند کارهای نظارتی و موارد مشابه را بر عهده بگیرند. باید به آنها اعتقاد داشته باشیم و آنها را رها نکنیم. سازمان جنگلها و مراتع به این تشکل ها بها نمی دهد. دولت باید در این زمینه دخالت موثر نماید (مهندس مقیمی).

- یک تجربه در استان کردستان در میزان عملکرد نهادهای مردمی داشتیم که به جای هفت نفر، دوازده نفر عضو گرفتیم چون عشایر آنجا ۱۲ قبیله بودند و درخواست داشتند که از هر قبیله ای یک نماینده وجود داشته باشد. لذا مسایل اجتماعی نیز بر این مساله تاثیر گذار هستند و نمی توان یک حکم واحد و ثابت برای تمام کشور در نظر گرفت. باید مسایل اقتصادی- اجتماعی هر منطقه نیز مورد ارزیابی واقع شود. باید از الگوهای موفق خودمان پیروی کنیم چون سالها جواب داده و قطعاً اکنون نیز جواب خواهند داد. نیازی به توانمند سازی این جوامع و یا نهادهای مردمی وجود ندارد بلکه بهتر است از واژه بازتوانمند سازی استفاده کنیم (دکتر رضوی).

- با شناسنامه دار کردن دام و استفاده از دانش بومی و توان نهادهای مردمی در این زمینه همه موافق هستند. لذا باید برنامه ای برای این کار اندیشیده شود و سپس به مشورت گذاشته شود (دکتر ارزانی).

ظرفیت مرتع و چگونگی کنترل دامهای شناسنامه دار شده

در طرحهای مرتعداری باید ظرفیت دراز مدت مراتع را بررسی کرد. بدین نحو که ظرفیت چرا را باید بر اساس تولیدی در نظر گرفت که در ۷۰ درصد سالها تولید مرتع برابر و یا بزرگتر از آن میزان باشد. ضمن اینکه نوسان کم دام را باید برای محاسبه ظرفیت چرا در نظر گرفت. باید در ترسالیها در حد زاد و ولد دام را زیاد و در خشکسالی ها نیز در حد زاد و ولد دام را کم کرد تا مرتع تخریب نشده و

دامدار نیز دچار ضرر نشود. زیرا در تر سالیها دام گران و در خشکسالیها دام ارزان می شود. مراتع در خشکسالیها قطعاً دچار فشار چرا می شوند اما با یکسال فشار چرا مراتع تخریب نمی شوند اما زمانی که دو سال پشت سر هم خشکسالی در مراتع رخ داد باید در سال دوم در ظرفیت مرتع حتماً تجدیدنظر شود و تعداد دام را کاهش داد. در غیر این صورت هم دام لاغر می شود، هم مرتع تخریب می شود و این از هر دو جهت به ضرر دامدار می باشد. در مراتع خشک و نیمه خشک کشور حتی با تعداد کم دام نیز تولید دام در پتانسیل خودش (صد در صد) نمی باشد زیرا کیفیت علوفه در این مناطق پایین است و تامین کننده مواد مغذی دام نمی باشد. در نتیجه با کم کردن تعداد دام با کاهش گوشت شدید در کشور مواجه نخواهیم شد. زیرا تعداد دام کم می شود اما به دلیل تغذیه بهتر در اثر جیره بیشتر و بهتر (به دلیلی رعایت تعادل دام و مرتع وضعیت مرتع بهتر شده و علوفه آن به لحاظ کمی و کیفی دچار تغییر خواهد شد) میزان تولید تفاوت چندانی نخواهد داشت. ضمن اینکه با اجرای این طرح و رعایت ظرفیت چرا به مرور ظرفیت مراتع کشور از آنچه فعلاً در آن قرار داریم بیشتر خواهد شد. لذا منظور از تعادل دام و مرتع کاهش ظرفیت گوشت در کشور نمی باشد و بلکه به مرور ظرفیت تولید گوشت کشور افزایش نیز خواهد داشت (دکتر ارزانی).

- در نظر بگیریید دام ها شناسنامه دار شدند چگونه می توان آنها پیگیری نمود. سازمان اعتماد لازم به انجمنها و تعاونی ها ندارد. توانمند سازی هم کار آسانی نمی باشد. ابتدا باید مروجین در زمینه آنچه می خواهند تعلیم دهند، خود ابتدا تعلیم ببینند. انجمنهای صنفی فعلی هم شبه دولتی تشکیل شده اند. یک دوره طولانی مسایل و مشکلات مراتع رها شده اند و الان پیچیدگی های شدیدی وجود دارد که باید بررسی شوند مثلاً در موضوع شناسنامه دار کردن دام و تکلیف سازمان با دامداران بدون نشان و داغ و یا شناسنامه باید سازمان جنگلها و مراتع با انجمن ها همفکری و مشورت کند. باید از تجارب موفق در این زمینه مثل استان گلستان استفاده شود (مهندس فیاض).

- نظارت و مشارکت را باید از هم تفکیک کرد چون نظارت را به دلایل حاکمیتی نمی توان به مردم و تشکلهای داد اما می توان از نیروی مشارکت آنها استفاده کرد (دکتر ارزانی).

- باز توانمند سازی امروز در دنیا بسیار مهم است زیرا بسیاری از این جوامع محلی توانمند بوده اند و اکنون فقط باید باز توانمند سازی شوند (دکتر رضوی).

- توانمند سازی به معنای واگذاری نظارت به مردم نیست زیرا باید حاکمیت سازمان حفظ شود. می توان از یک ناظر به عنوان رابط بین سازمان و مردم استفاده کرد (مهندس مقیمی).

- زمامداری و مدیریت دو موضوع مستقل هستند. در زمامداری یا دولت تمام ساختارهای موجود در جامعه سنجیده می شود و تعیین می شود که چه کسی باید مدیریت را انجام دهد. جامعه می تواند در ساختار مدیریتی نیز وارد شده و در اجرای امور به دولت کمک کند (مهندس اژدری).

- در ارتباط با استفاده از نیروی مردمی و مشارکت آنها در سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور می توان این موضوع را در دو سیاست اجرایی و کاربردی پروانه چرا و طرح مرتعداری بررسی نمود. در ارتباط با پروانه چرا می توان از استخدام قرق بان و یا دشتبان از جوامع محلی استفاده نمود. در ارتباط با طرح مرتعداری به دلیل مشکلاتی نه کارشناسان سازمان و نه مجریان طرحها علاقه ای به اجرای طرح نشان نمی دهند. باید یا طرحهای مرتعداری را تصحیح و تقویت نمود و یا جایگزین مناسبی برای آنها تعریف نمود تا مشارکت مردم و جوامع محلی نیز در آنها به خوبی لحاظ شود. طرح های مرتعداری از فاز تهیه تا اجرا دارای مشکل هستند. حتی در زمانی که طرحها در سازمان و ادارات منابع طبیعی تهیه می شد نیز ما شاهد یک پلات در ادارات شهرستانها نبودیم و برآوردها اغلب

تخمینی بوده است. چارچوب بسیاری از کارها وجود دارد اما نظارت وجود ندارد. وقتی طرح تهیه می‌شود پروانه چرا باطل می‌شود و بحث حقوقی پیش خواهد آمد. پس از اجرای طرح نظارت بر تعداد دام از طریق ناظر طرح باید پیگیری شود. حکم ناظر را باید مدیر کل استان بزند. استانداردهایی نیز برای نظارت ناظرین وجود دارد که یک ناظر باید بر چند طرح نظارت کند (مهندس بهزاد).

- اگر طرح‌های مرتعداری به بهترین نحو هم تهیه شوند تا زمانی که نحوه اجرا و نظارت ضعیف باشد فایده‌ای نخواهد داشت. دستورالعمل تهیه طرح مشکل کمی دارد و بیشتر بحث اجرا و نظارت است و باید به دنبال آن باشیم (مهندس مقیمی).

- باید برنامه بلند مدت برای مراتع داشته باشیم. اقتصاد حرف اول را در دامداری می‌زند و جایی که دامداری اقتصادی نباشد دامدار مجبور به ترک حرفه خود است (مثل استان یزد). اجاره بازگشت به نظامی است که مردم آنرا قبول دارند. در سیستم روستایی یا نظام مرتع و پس چر است و یا مراتع را تقسیم می‌کنند برای بهره برداری بهاره و زمستانه. در طالقان سیستم دو بهاره وجود دارد یعنی در ابتدای بهار دامداران از علوفه مراتع ساوجبلاغ دام خودشان را تغذیه می‌کنند و با کاهش علوفه به سمت طالقان آمده و در اواسط بهار از علوفه مراتع طالقان استفاده می‌کنند. تا زمانی که نظام و الگوریتم بهره برداری مراتع مشکل داشته باشد، مشکلات مراتع ما نیز حل نخواهد شد. ما برای حل مساله باید ۱۲ ماه برنامه را برای دامدار و مرتع پیش بینی کنیم نه ۳ تا ۴ ماه را. نظارت و پایش یک اصل مهم در بقا مرتع و مرتعداری است. رعایت حد مطلوب بهره برداری هم مهم است لذا این عوامل هم باید در کنار شناسنامه دام دیده شوند (مهندس خادم).

- ابتدا نگاه کنیم و ببینیم که آیا این عوامل اجرایی هستند یا خیر و سپس به نحوه کنترل آن پردازیم. فقط نباید به شناسایی دام پرداخته شود. نباید شناسایی دام تبدیل به ابزاری برای کوبیدن دامدار شود. دامدار نباید فکر کند که منابع طبیعی در روبروی او قرار دارد بلکه باید به گونه‌ای عمل کنیم که دامدار منابع طبیعی را همراه و در کنار خود ببیند. باید بررسی کنیم که آیا توان اجرای طرح شناسنامه کردن دام را داریم یا نه (مهندس نعمت اسی).

- ۴۰ میلیون هکتار در برنامه پنج ساله اول طرح تهیه شده و در برنامه دوم تا ۸۶ میلیون هکتار بایستی طرح تهیه شود. این به این معنی است که در آینده نزدیک تمام مراتع کشور از طریق طرح مرتعداری مدیریت خواهند شد لذا باید طرح‌های مرتعداری را به خوبی بررسی و پایش کنیم. نقاط قوت و ضعف این طرح‌ها شناخته شود و سپس در قالب طرح‌های مرتعداری به دنبال سایر موارد مدیریتی مرتع از جمله شناسنامه دام باشیم (دکتر باغستانی).

- بهتر است مسئولیت کنترل شناسنامه دام را به انجمن صنفی بدهیم و در واگذاری طرح‌ها نیز مسئولیتی برای انجمنها در زمینه کنترل شناسنامه دام بگذاریم و سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور نیز از طریق همین تشکلهای و انجمنها برای این کار هزینه کند. راه حل هر قدر هم که از لحاظ فنی درست باشد اما قابلیت اجرایی نداشته باشد، اصولاً راه حل محسوب نمی‌شود. باید سازمان جنگلها از طریق دفتر فنی مرتع و با کمک انجمن صنفی در یک استان طرح شناسنامه دار کردن دامها را به صورت پایلوت اجرا کند و سپس در صورت موفقیت تعمیم دهد (مهندس فیاض).

- طرح‌های مرتعداری قطعاً دارای ایراداتی هستند که باید بررسی و برطرف شوند. قطعاً اگر ایرادی نداشت و عالی بود باید در اجرا دچار مشکل نمی‌شد. باید نقطه ضعف‌های طرح‌ها بررسی و برطرف گردند (دکتر رضوی).

- راه حل شناسنامه دام فرم خوداظهاری دامداران است تا دامدار نشان دام خود را در آن قید کند زیرا هر دامداری دارای نشان اختصاصی برای دام خود است (مهندس خادمی).

- اگر سیاست ما اجرای طرح‌های مرتعداری است باید همه این مسایل و موارد را داخل طرح مرتعداری ببینیم. طرح مرتعداری دخل و تصرف در مرتع، چرای مازاد، تغییر کاربری و بسیاری از موارد دیگر را کنترل خواهد نمود. اگر طرح مرتعداری الگوی موفق در مدیریت مراتع کشور نمی باشد برای آن جایگزین بیاوریم و اگر طرح خوبی است باید نواقص آنرا بر طرف نمود و راجع به آن بیشتر بررسی شده و جوانب آن بیشتر مورد بررسی قرار گیرند. دو موضوع مهم وجود دارد که تا حل نشود مشکلی نیز حل نخواهد شد. اولی تعهد بهره برداران نسبت به مراتع، دوم برخورد جدی با تخلفات ماموران منابع طبیعی و متخلفین در عرصه منابع طبیعی. طرح مرتعداری دارای شرح خدمات، شیوه نامه نظارت، شیوه نامه تهیه طرح، شیوه نامه تصویب و اجرای طرح و قرارداد طرح مرتعداری می باشد. اگر این پنج مورد به خوبی بررسی شوند و معایب و نواقص آن برطرف شوند و پیرامون آنها بحث شود، می توان به بهبود در روند اجرا و نظارت طرحها امیدوار بود (مهندس بهزاد).

- مفهوم شناسنامه چیست؟ باید شامل چه اطلاعاتی باشد؟ مجری اجرای این طرح چه ارگانی باشد؟ نحوه کنترل چگونه باشد؟ چه ارگانهایی باید دخالت کنند؟ چه مواردی باید در آن دیده شود؟ همه این موارد باید بررسی شوند. (دکتر ارزانی).

- شناسنامه دار کردن گله امکان پذیر بوده و نسبتا ساده است اما شناسنامه دار کردن تک تک دامها به دلایل مختلف امکان پذیر نمی باشد. در کشوری که هنوز انسانها وضعیت ثبت و شناسنامه مطلوبی ندارند؛ شناسنامه دار کردن دام ها آرمان گرایی می باشد. دامداری در مرتع تنها سیستم صد در صد داخلی، خود اتکا و غیر وابسته به خارج از کشور می باشد و هیچ نوع تحریم، سیاست و خشکسالی آنرا از بین نخواهد برد گرچه همه این موارد آنرا تحت الشعاع قرار خواهند داد اما فقط از میزان محصول کاسته خواهد شد و این سیستم هیچ وابستگی به خارج ندارد و کاملا مستقل است در حالیکه دامداری به هر شکل دیگر (صنعتی، نیمه صنعتی و ...) با درصدی از وابستگی مواجه است لذا با نابودی سیستم دامداری در مرتع، تولید گوشت متکی به عوامل بیگانه خواهد بود و تحت تاثیر عوامل مختلف قرار خواهد گرفت (مهندس والی).

- باید روی سه محور در ارتباط با طرح مرتعداری بحث شود. اول شیوه مطلوب مدیریت در قالب طرحهای مرتعداری می باشد. می توان نام آنرا طرح مدیریت دام و مرتع بگذاریم و وظایفی را هم بر عهده معاونت امور دام بگذاریم. و به جای برنامه سه تا چهار ماهه برای دامدار، ۱۲ ماه برای او برنامه داشته باشد. دوم بحث مدیریت دام، مرتع و تولید است. روی انواع محصولات تولیدی در مرتع هم بحث شود (گوشت، شیر، پشم و...). مثلا برای تولید مقادیر بیشتر گوشت از مدیریت دام و مرتع استفاده کرد نه با فشار بیشتر روی مراتع. سوم بحث جامع نگری می باشد. برای جامع نگری نباید انتزاعی عمل شود. بلکه باید همه موارد از جمله مرتع در آن دیده شود (مهندس فیاض).

- دامدارانی هستند که هر دو قطب ییلاق و قشلاق را اجاره می کنند باید برای آنها هم فکری کرد زیرا با اجرای قانون شناسنامه دار کردن دام ها این افراد عملا حذف می معاش آنها با مشکل جدی روبرو خواهد شد (مهندس خادمی).

- نباید بگذاریم که مرتعداری در حاشیه قرار گیرد. باید مرتعداری به عنوان یک شغل پردرآمد برای مردم باشد. جوانان نباید از مرتعداری رانده شوند. باید برای جوانان در مرتع کارآفرینی کرد (دکتر ارزانی).

جمع بندی:

- با شناسنامه دار کردن دام و استفاده از دانش بومی و توان نهادهای مردمی در این زمینه همه کارشناسان موافق هستند. لذا باید برنامه ای برای این کار اندیشیده شود و سپس به مشورت گذاشته شود.

- در طرح‌های مرتعداری باید ظرفیت دراز مدت مراتع را بررسی کرد. با کم کردن تعداد دام با کاهش گوشت شدید در کشور مواجه نخواهیم شد. زیرا تعداد دام کم می‌شود اما به دلیل تغذیه بهتر در اثر جیره بیشتر و بهتر، میزان تولید تفاوت چندانی نخواهد داشت. لذا منظور از تعادل دام و مرتع کاهش ظرفیت گوشت در کشور نمی‌باشد و بلکه به مرور ظرفیت تولید گوشت کشور افزایش نیز خواهد داشت.

- بدون طرح مدیریت مرتع با آشفتگی مواجه و زیانبار خواهد بود، اینکه طرح مورد نظر چه چارچوبی داشته باشد چه دستگاه‌هایی اعم از دولتی و مردمی در آن مشارکت داشته باشند، چارچوب مشارکت، قلمرو وظایف و مسؤولیتهای آنان و نحوه ارزیابی، کنترل و پایش و عندالزوم اصلاح آن چگونه باشد باید مورد بحث بیشتری قرار گیرد و موضوع شناسنامه دار کردن دام‌ها نیز در همین طرح جایگاهش تعریف و عملیاتی شود.

والسلام.